

Original Article

Parental Bonding and Attentional Bias to Attachment-Related Images: The Mediating Role of Emotional Neglect and Emotional Abuse

Salomeh Ghasemi Monsef¹ , Masoumeh Azmoudeh^{2*} , Javad Mesrabadi³ , Marzieh Alivandi Vafa⁴

1. Ph.D. Candidate, Department of Psychology, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran
2. Associate Professor, Department of Psychology, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran
3. Professor, Department of Educational Sciences, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran
4. Associate Professor, Department of Psychology, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Article History:

Received: November 30, 2026

Revised: December 11, 2026

Accepted: December 15, 2026

***Corresponding Author:** Masoumeh Azmoudeh, Associate Professor, Department of Psychology, Ta.C., Islamic Azad University, Tabriz, Iran

E-mail: mas_azemoudeh@iaut.ac.ir

Abstract

Background and Aim: The quality of parental bonding is associated with the organization of emotional information processing. Emotional maltreatment may undermine emotional security and influence the association between parental bonding and attentional bias toward attachment-related stimuli. This study aimed to examine the relationship between parental bonding and attentional bias to attachment-related images, with an emphasis on the mediating role of emotional neglect and emotional abuse.

Materials and Methods: This descriptive–correlational study included 228 university students (174 women) from universities in Tehran, recruited via convenience sampling during the 2022–2023 academic year. Participants completed the Life Experiences Scale, the Parental Bonding Questionnaire, and a visual search task. Data were analyzed using Pearson correlation coefficients and path analysis in SPSS software (version 28) and AMOS software (version 24).

Results: The total effects of maternal care ($p < .01$), paternal overcontrol ($p < .01$), and paternal care ($p < .05$) on attentional bias were significant, whereas maternal overcontrol was not. Direct effects were significant for maternal care, paternal overcontrol, and paternal care, but not for maternal overcontrol. Among indirect pathways, only maternal care showed a significant effect through emotional neglect and abuse ($p < .01$). The proposed model explained 24% of the variance in attentional bias.

Conclusion: The findings indicate that maternal care plays a central role in attentional processing both directly and indirectly through emotional neglect and abuse. Accordingly, maternal care promotes adaptive attentional patterns by enhancing emotional security, whereas emotional neglect and abuse impair the processing of attachment-related information.

Keywords: Attachment, Attentional Bias, Child Neglect, Emotional Abuse, Parent-Child Relationships

Please cite this article as follows: Ghasemi Monsef S, Azmoudeh M, Mesrabadi J, Alivandi Vafa M. Parental Bonding and Attentional Bias to Attachment-Related Images: The Mediating Role of Emotional Neglect and Emotional Abuse. SJPP. 2026;13(3):337-346.

پیوند والدینی و سوگیری توجه به تصاویر دل‌بستگی: نقش میانجیگر نادیده‌انگاری و آزار هیجانی

سالومه قاسمی منصف^۱ ID، معصومه آزموده^{۲*} ID، جواد مصرآبادی^۳ ID، مرضیه علیوندی وفا^۴ ID

۱. دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

۳. استاد، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

۴. دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

چکیده

زمینه و هدف: کیفیت پیوند والدینی با سازمان‌دهی الگوهای پردازش هیجانی ارتباط دارد. در این میان، بدرفتاری‌های عاطفی می‌تواند احساس ایمنی را تضعیف و بر ارتباط پیوند والدینی و سوگیری توجه اثرگذار باشد. هدف مطالعه بررسی رابطه پیوند والدینی و سوگیری توجه به تصاویر دل‌بستگی با تأکید بر نقش میانجیگر نادیده‌انگاری و آزار هیجانی بود.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش توصیفی-هم‌بستگی ۲۲۸ دانشجو (۱۷۴ زن) از دانشگاه‌های تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به‌روشن در دسترس انتخاب و به مقیاس تجارب زندگی، پرسش‌نامه پیوند والدینی و تکلیف جست‌وجوی دیداری پاسخ دادند. داده‌ها با روش‌های هم‌بستگی پیرسون و تحلیل مسیر در SPSS-28 و AMOS-24 تحلیل شدند.

یافته‌ها: طبق یافته‌ها، اثر کل مراقبت مادرانه ($\beta=11/13, P<0/01$)، کنترل‌گری پدرانه ($\beta=15/58, P<0/01$) و مراقبت پدرانه ($\beta=8/36, P<0/05$) بر سوگیری توجه معنادار است، اما کنترل‌گری مادرانه معنادار نیست ($\beta=6/78, P<0/05$). در مسیرهای مستقیم، مراقبت مادرانه ($\beta=7/45, P<0/05$) معنادار اما کنترل‌گری مادرانه نبود ($\beta=14/35, P<0/01$) و مراقبت پدرانه ($\beta=-1/75, P=0/58$). از میان اثرات غیرمستقیم، فقط مراقبت مادرانه مسیر معناداری داشت ($\beta=4/25, P<0/01$). بنابراین، مراقبت مادرانه هم مستقیم و هم از طریق آزار و نادیده‌انگاری بر سوگیری توجه اثر می‌گذارد و مدل ۲۴ درصد از واریانس سوگیری توجه را تبیین می‌کند.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد مراقبت مادرانه به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق آزار هیجانی و نادیده‌انگاری، نقش اصلی در تبیین الگوهای توجهی ایفا می‌کند. بدین ترتیب، مراقبت مادرانه الگوهای توجهی سالم را تقویت می‌کند، درحالی‌که آزار هیجانی و نادیده‌انگاری، پردازش دل‌بستگی را مختل می‌سازند.

واژگان کلیدی: روابط والد-کودک، سوگیری توجه، دل‌بستگی، آزار هیجانی، نادیده‌انگاری کودک

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۰۹

ویرایش: ۱۴۰۴/۰۹/۲۰

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۲۴

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی کردستان محفوظ است.

***نویسنده مسئول:** معصومه آزموده،

دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

ایمیل:

mas_azemoudeh@iaut.ac.ir

استناد: سالومه، قاسمی منصف؛ آزموده، معصومه؛ جواد، مصرآبادی؛ علیوندی وفا، مرضیه. پیوند والدینی و سوگیری توجه به تصاویر دل‌بستگی: نقش میانجیگر نادیده‌انگاری و آزار هیجانی. دوماهنامه علمی پژوهشی روانشناسی و روانپزشکی شناخت، مرداد و شهریور ۱۴۰۵، ۱۳(۳): ۳۳۷-۳۴۶.

خطرآفرین است که طیف گسترده‌ای از کارکردهای شناختی، اجتماعی و هیجانی افراد در کودکی و بزرگسالی را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (لتکوچ و همکاران، ۲۰۲۲). توجه بیشتر به محرک‌های تهدیدآمیز در افراد با سابقهٔ کودک‌آزاری و واکنش سریع‌تر به تصاویر چهره و صداهای خشمگین (لتکوچ و همکاران، ۲۰۲۲) شهادی بر این ادعاست. از منظر دل‌بستگی، پیوند والدینی نخستین زمینه‌ای است که کیفیت تجربه‌های عاطفی کودک در آن شکل می‌گیرد. سطوح پایین مراقبت، طرد هیجانی یا کنترل‌گری افراطی در روابط والد-کودک، الگوهای تعاملی‌ای را ایجاد می‌کنند که مستعد بروز نادیده‌انگاری هیجانی و آزار هیجانی هستند. به این معنا، بدرفتاری‌های عاطفی نه به‌عنوان سازه‌ای مستقل، بلکه به‌مثابهٔ پیامدهای کارکردی پیوند والدینی ناکارآمد قابل درک‌اند؛ تجربه‌هایی که در تداوم تعامل‌های روزمره شکل می‌گیرند و نقش مهمی در مسیر رشد شناختی-هیجانی بعدی ایفا می‌کنند. بر این اساس، بررسی هم‌زمان نقش پیوند والدینی و بدرفتاری عاطفی در سوگیری توجه، امکان تبیین جامع‌تری از مسیرهای اولیه شکل‌گیری پردازش اطلاعات دل‌بستگی فراهم می‌کند.

نکتهٔ مهم روش‌شناختی این که غالب پژوهش‌های پیشین اقدام به بررسی تفاوت در پردازش اطلاعات افراد دارای سبک‌های دل‌بستگی در قالب محرک‌های نامرتبط نموده‌اند و معمولاً از چهره‌های هیجانی یا کلمات تهدیدآمیز کلی استفاده کرده‌اند (دویت و همکاران، ۲۰۰۸). احتمالاً راهکار مناسب برای تفکیک نهادن بین افراد دارای تجارب مختلف تحولی در پردازش اطلاعات، ابتدا استفاده از محرک‌های دارای روایی بالا است. بدین منظور، پژوهشگران از دو دسته محرک تصویری و واژگانی بهره گرفته‌اند. واژگان باوجود برخورداری از برخی مزیت‌ها، وابسته به زبان بوده و تحت‌تأثیر آموزش و فرهنگ قرار می‌گیرند (رلک^۸ و همکاران، ۲۰۱۵). تصاویر به‌دلیل برخورداری از آمادگی تکاملی، سریع‌تر و آسان‌تر از واژه‌ها مورد پردازش قرار می‌گیرند (ولیمیر و هیونگ^۹، ۲۰۱۳) و بنابراین کاربرد بیشتری در مطالعات پیشین داشته‌اند. با این حال، تصاویر به‌کار رفته غالباً نامرتبط با دل‌بستگی و شامل چهره‌های هیجانی، تصاویر مثبت و منفی کلی و تصاویر اجتماعی (جمینانی، جیانوتی، ریگو، فالدکو^{۱۰}، ۲۰۲۴) بوده است. فراخوانی افکار و احساسات مرتبط با دل‌بستگی از طریق محتواهای مرتبط به این سازه مشتمل بر جدایی، فقدان، رفتارهای مراقبتی و روابط عاشقانهٔ آسان‌تر خواهد بود. جز این، پژوهش‌های پیشین غالباً

مطابق با نظریه دل‌بستگی (بالبی^۱، ۱۹۷۳، ۱۹۸۲)، بازنمایی‌های روابط نخستین کودک بر احساس، رفتار، هیجان و به‌طور کلی الگوی روابط میان‌فردی در بزرگسالی تأثیر می‌گذارد. در چهارچوب این نظریه، تعامل با مراقبان اولیه منجر به شکل‌گیری بازنمایی‌های ذهنی از خود و دیگری یا همان «الگوهای کاری درونی^۲» می‌شود. این مفهوم تأثیر عمیقی بر درک ما از ابعاد شناختی و هیجانی روابط نزدیک گذاشته است. الگوهای کاری درونی به‌مثابهٔ طرحواره‌های شناختی هنگام پردازش اطلاعات جدید به‌طور خودکار فعال شده (دیکاس، ودهاور، جونز و کسیدی^۳، ۲۰۱۴) و در دوران بزرگسالی بر تنظیم فکر، رفتار و هیجان اثر می‌گذارند (گیلات، کارانزاس، رومانو و کارانزاس^۴، ۲۰۲۲). باوجود تأکیدهای نظری مبنی بر اهمیت پردازش خودکار در دل‌بستگی (بالبی، ۱۹۸۲؛ فرالی^۵، ۲۰۱۹؛ دویت و دی‌هاور^۶، ۲۰۰۸)، مرور ادبیات پژوهش نشان‌دهندهٔ آن است که یکی از جنبه‌های بسیار حیاتی دل‌بستگی که تا حدود زیادی مورد غفلت واقع شده است، ابعاد خودکار آن است.

همچنان که گفته شد، سوگیری توجه به محرک‌های دل‌بستگی می‌تواند تحت‌تأثیر سبک دل‌بستگی فرد (سیمانسکا^۷ و همکاران، ۲۰۱۹؛ فرالی، ۲۰۱۹) قرار گیرد. علاوه‌براین، متغیرهای محافظت‌کننده و یا تهدیدآمیزی که در شکل‌گیری دل‌بستگی فرد نقش دارند نیز می‌توانند روند پردازش اطلاعات هیجانی را تحت‌تأثیر قرار دهند. ازجملهٔ این متغیرها می‌توان به پیوند والدینی و بدرفتاری‌های عاطفی دوران کودکی اشاره کرد. پیوند والدینی به‌عنوان یک متغیر محافظت‌کننده شامل ارزیابی فرزند از کیفیت و چگونگی دل‌بستگی خویش به والدینش اشاره دارد و شامل سه عامل مراقبت، حفاظت افراطی و استبداد مادرانه و پدرانه است (پارکر، تاپلینگ و براون^۸، ۱۹۷۹). بدرفتاری‌های عاطفی به‌عنوان یک متغیر تهدیدآمیز، شامل رفتارهای آسیب‌زایی از سوی والدین است که منجر به احساس بی‌ارزشی و بی‌کفایتی در کودک می‌شود و معمولاً نتیجهٔ آن دل‌بستگی ناایمن و ابتلا به آسیب‌های روانی ازجمله اضطراب، افسردگی مزمن و اختلال استرس پس از سانحه خواهد بود (ژیو^۹ و همکاران، ۲۰۲۳). شواهد متعدد پژوهشی نشان داده که متغیرهای فوق (پیوند والدینی و بدرفتاری‌های عاطفی) نقش مهمی در شکل‌گیری دل‌بستگی دارند (گودباوت^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۹) و در واقع هر چه کیفیت تعامل والد-فرزند بالاتر باشد، دل‌بستگی ایمن‌تر خواهد بود. کودک‌آزاری یکی از عوامل

⁸ Parker, Tupling & Brown

⁹ Xiao

¹⁰ Godbout

¹¹ Rellecke

¹² Vuilleumier & Huang

¹³ Gemignani, Giannotti, Rigo & De Falco

¹ Bowlby

² Internal working models

³ Dykas, Woodhouse, Jones & Cassidy

⁴ Gillath, Karantzias, Romano & Karantzias

⁵ Fraley

⁶ Dewitte & De Houwer

⁷ Szymanska

هنجارهای عاطفی^۱ تصاویر مورد استفاده را مورد بررسی قرار نداده‌اند. براساس تئوری‌های هیجان (اسگود و همکاران، ۱۹۷۵) ارزش هیجانی هر محرک متشکل از سه بُعد ظرفیت^۲، برانگیختگی^۳ و تسلط^۴ است. ظرفیت به خوشایندی- ناخوشایندی یک محرک مربوط می‌شود. برانگیختگی به هیجان فراخوانی‌شده توسط یک محرک اشاره دارد و از بسیار برانگیخته تا بسیار آرام در نوسان است. سرانجام، تسلط میزان کنترلی است که توسط یک محرک اعمال می‌شود و از کاملاً تحت سلطه تا کاملاً مسلط جریان دارد (لانگ و همکاران، ۲۰۰۵). تفاوت در این سه بُعد منجر به تفاوت در برانگیختگی توجه خواهد شد (نوجیس^۵ و همکاران، ۲۰۲۰). تاکنون دو مجموعه از تصاویر دل‌بستگی گردآوری شده است (سیمانسکا و همکاران، ۲۰۱۹؛ ملکی و همکاران، ۲۰۲۱). در این پژوهش تصاویر مثبت و منفی مرتبط با دل‌بستگی از مطالعه دوم (ملکی و همکاران، ۲۰۲۱) انتخاب شد.

با توجه به پایایی ضعیف آزمون‌های قدیمی‌تر توجه همچون دانت‌پروب، آزمون جست‌وجوی دیداری (اهمن، فلیکت، اتوس^۶، ۲۰۰۱) طراحی شده و کارآمدی بیشتری در سنجش سوگیری توجه دارد (داست^۷ و همکاران، ۲۰۲۴). بدین ترتیب، می‌توانیم فرض کنیم از یک سو تجارب محافظت‌کننده دل‌بستگی ازجمله پیوند والدینی می‌تواند نظام پردازش اطلاعات انعطاف پذیر و متعادل را ایجاد نماید. از دیگر سو، تجارب آسیب‌زای کودکی ازجمله تجربه بدرفتاری و آزار این رابطه را تحت‌تأثیر خود قرار دهد و منجر به سوگیری در پردازش اطلاعات شود. این در حالی است که شواهد تجربی مستقیمی برای حمایت از یک مدل یکپارچه وجود ندارد. بدین ترتیب، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه پیوند والدینی و سوگیری توجه به تصاویر مرتبط با دل‌بستگی و بررسی نقش میانجیگر بدرفتاری‌های عاطفی (آزار هیجانی و غفلت) انجام شده است.

روش کار

روش این پژوهش توصیفی هم‌بستگی است. جامعه پژوهش را همه دانشجویان مقطع کارشناسی سه دانشگاه دولتی شهر تهران (دانشگاه تهران، علامه طباطبایی و شهید بهشتی) در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ تشکیل دادند. از میان جامعه فوق، ۲۲۸ دانشجو (۱۷۴ زن) با میانگین سنی $4/49 \pm 21/19$ انتخاب شدند. حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار جی پاور^۸ به‌دست آمد. این نرم‌افزار با توجه به نوع و هدف مطالعه و اندازه اثر مورد انتظار پژوهشگران، میزان قابل قبول حجم نمونه را پیشنهاد می‌دهد. در مطالعه حاضر، پس از مشخص کردن نوع مطالعه (هم‌بستگی)، روش تحلیل آماری

(هم‌بستگی و رگرسیون)، در نظر گرفتن اندازه اثر (۰/۲۰) و میزان آلفا (۰/۰۵)، حجم نمونه ۲۰۰ نفر تخمین زده شد.

ملاک‌های ورود عبارت بودند از عدم سابقه آسیب مغزی و عدم ابتلا به اختلال‌های جسمانی یا روان‌شناختی مزمن مطابق گزارش خود شرکت‌کنندگان. ملاک‌های خروج نیز شامل تکمیل‌نکردن ابزارها یا عدم تمایل به همکاری در هر مرحله از پژوهش بود. این پژوهش مطابق با اصول اخلاقی پژوهش‌های انسانی و با کد IR.IAU.TABRIZ.REC.1402.448 در کمیته تخصصی اخلاق دانشگاه آزاد مورد تأیید قرار گرفته است. همه شرکت‌کنندگان با آگاهی کامل و پس از امضای رضایت‌نامه، در مطالعه شرکت کردند.

روش اجرا بدین صورت بود که از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا به‌صورت فردی به اتاق آزمایش مراجعه کرده و ابتدا به پرسش‌نامه‌ها و سپس تکلیف رایانه‌ای جست‌وجوی دیداری پاسخ دهند. در هر دو مرحله به‌منظور بررسی سوگیری توجه در شرکت‌کنندگان همه آنها ازطریق یک رایانه با نمایشگر ۱۷ اینچ سامسونگ مورد ارزیابی قرار گرفتند. پس از تکمیل این آزمون لینک پرسش‌نامه‌ها با ترتیب تصادفی در اختیار فرد قرار می‌گرفت. داده‌های به‌دست آمده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی از قبیل میانگین و انحراف‌استاندارد و نیز هم‌بستگی، رگرسیون و تحلیل مسیر در نرم‌افزار SPSS-28 و AMOS-24 تحلیل شدند.

ابزار

به‌منظور گردآوری داده‌های این پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شد.

۱- پرسش‌نامه پیوند والدینی^۹ (PBI)، پارکر و همکاران، ۱۹۷۹: ابزار مورد نظر به‌منظور سنجش چگونگی ادراک افراد بالای ۱۶ سال از میزان مراقبت از یک سو و میزان حفاظت افراطی والدین از سوی دیگر ساخته شده است. این ابزار دارای ۲۵ ماده در طیف لیکرت تنظیم شده است و دامنه نمرات بین ۲۵ تا ۱۰۰ است. لیشتن‌اشتاین و همکاران (۲۰۰۳) ضریب آلفای کرونباخ حفاظت افراطی مادرانه، استبداد مادرانه، مراقبت پدرانه، حفاظت افراطی پدرانه و استبداد پدرانه را به‌ترتیب ۰/۹۱، ۰/۸۴، ۰/۸۴، ۰/۹۱، ۰/۸۲ و ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. بهزادی و پارکر (۱۳۸۳) ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی ابزار فوق را رضایت بخش گزارش کرده‌اند. در این پژوهش نیز مقدار آلفای کرونباخ برای بُعد مراقبت پدرانه ۰/۸۲، حفاظت افراطی پدرانه ۰/۸۱، مراقبت مادرانه ۰/۷۹ و حفاظت افراطی ۰/۸۲ به‌دست آمد که حاکی از پایایی مطلوب این پرسش‌نامه است.

^۶ Ohman, Flykt & Esteves

^۷ Doucet

^۸ G Power

^۹ Parental bonding inventory

^۱ Affective norms

^۲ Valence

^۳ Arousal

^۴ Dominance

^۵ Nuijs

تهدیدآمیز برای همه افراد اعم از ایمن یا نایمن اضطرابزا است. بر این اساس، تصاویری که در انتهای طیف ناخوشایندی بودند (نمره بالاتر از ۸) از مطالعه خارج شدند.

طراحی نرم/فزار: در هر کوشش آزمایشی ابتدا یک علامت مثبت به مدت ۳۰۰ میلی‌ثانیه در وسط نمایشگر رایانه ظاهر می‌شد. در اسلاید بعدی، یک تصویر هدف وجود داشت که در سمت راست نمایشگر ظاهر می‌شد، هم‌زمان در سمت چپ یک ماتریس ۳×۳ از تصاویر دیگر (یک مورد همان تصویر هدف و ۸ مورد تصاویر غیرهدف) در همان ابعاد ارائه می‌شد. در نیمی از کوشش‌ها یک تصویر مرتبط با دل‌بستگی به‌عنوان محرک هدف در ماتریسی از محرک‌های خنثی (غیرهدف) قرار داده شد. در نیم دیگر، تصویر خنثی به‌عنوان محرک هدف در ماتریس تصاویر دل‌بستگی (غیرهدف) قرار می‌گرفت. جز این، مثبت یا منفی بودن تصاویر دل‌بستگی نیز مد نظر قرار گرفت، بدین صورت که نصف کوشش‌های هر بخش شامل تصاویر مثبت و نصف دیگر آن شامل تصاویر منفی بود. بر این اساس، ۴۰ تصویر مثبت یک بار به‌شکل هدف و یک بار به‌شکل غیرهدف ارائه می‌شدند (۸۰ کوشش) و این اتفاق درباره تصاویر منفی نیز تکرار می‌شد (۸۰ کوشش) و در مجموع، تکلیف حاضر متشکل از ۱۶۰ کوشش بود. شرکت‌کنندگان می‌بایست در سریع‌ترین زمان ممکن از بین تصاویر ماتریس، تصویر هدف را با کلیک بر روی آن پیدا کنند. تا زمان انجام این کار، تصاویر به همان نحو باقی می‌ماندند و بعد از کلیک کردن بلافاصله کوشش بعدی آغاز می‌شد. بنابراین محدودیت زمانی خاصی وجود نداشت. خروجی این آزمون شامل پاسخ درست یا نادرست و زمان واکنش فرد است. چنانچه زمان واکنش نسبت به کشف تصویر دل‌بستگی در ماتریس تصاویر خنثی در مقایسه با زمان واکنش به کشف تصاویر خنثی در ماتریس تصاویر دل‌بستگی سریع‌تر باشد، می‌توان گفت توجه فرد توسط محرک دل‌بستگی محور تسخیر شده است. به‌عبارت دیگر، توجه فرد به‌سمت محرک هیجانی سوگیری داشته است. تکلیف جست‌وجوی دیداری در مطالعات فراوانی برای بررسی سوگیری توجه مورد استفاده قرار گرفته است (سیسلر و همکاران، ۲۰۰۹، اهن و همکاران، ۲۰۰۱). در نسخه اصلی این آزمون، از واژه‌ها به‌عنوان محرک استفاده شده است، در این مطالعه چنان‌که گفته شد، به‌جای واژه‌ها، مجموعه‌ای از تصاویر اعتباریابی شده دل‌بستگی (ملکی و همکاران، ۲۰۲۱) به‌کار گرفته شده است. در شکل زیر یک نمونه از کوشش‌های آزمایشی آزمون جست‌وجوی دیداری نمایش داده شده است.

۲- مقیاس تجارب زندگی^۱ (LEQ)، گیب و همکاران، ۲۰۰۱: این مقیاس به‌منظور سنجش بدرفتاری‌های دوران کودکی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این ابزار متشکل از ۸۲ ماده و سه خرده‌مقیاس بدرفتاری جسمانی، جنسی و عاطفی است. از افراد راجع به بدرفتاری‌های احتمالی تجربه‌شده در سنین زیر ۱۵ سال سؤال می‌شود. در مطالعه حاضر تنها از خرده‌مقیاس بدرفتاری‌های عاطفی استفاده شد که ۳۸ ماده دارد. دو خرده‌مقیاس اصلی این آزمون عبارت‌اند از بدرفتاری عاطفی و بی‌توجهی عاطفی. گیب و همکاران (۲۰۰۱) پایایی کل خرده‌مقیاس بدرفتاری عاطفی به‌روش آلفای کرونباخ را برابر با ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند. در مطالعه فرازمند و همکاران (۱۳۹۶) نیز شاخص فوق ۰/۹۲ به‌دست آمد که نشان از پایایی قابل قبول آن دارد. در مطالعه حاضر ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۵ بود.

۳- تکلیف جست‌وجوی دیداری^۲: به‌منظور سنجش سوگیری توجه، ابتدا تصاویر مرتبط با دل‌بستگی انتخاب شده و سپس با یک برنامه کامپیوتری تکلیف جست‌وجوی دیداری طراحی شد. مراحل تهیه این آزمون در ادامه ارائه شده است.

استخراج تصاویر دل‌بستگی: محرک‌های مورد استفاده در این مطالعه شامل تصاویر مرتبط با دل‌بستگی است که در مطالعه ملکی و همکاران (۲۰۲۱) تهیه و هنجارهای عاطفی آن مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به بالا بودن تعداد تصاویر (۴۱۰ مورد) و نیز پیچیدگی در پس‌زمینه و محتوای هیجانی بسیار ناخوشایند در برخی تصاویر، در مطالعه حاضر پس از غربال اولیه توسط پژوهشگر و با توجه به نمره مربوط به ارتباط تصاویر با دل‌بستگی و هنجارهای عاطفی آن، ۱۲۰ تصویر (۴۰ تصویر مثبت و ۴۰ تصویر منفی) انتخاب شد. با توجه به ماهیت بین‌المللی مجموعه فوق و نقش فرهنگ در پردازش محرک‌های هیجانی (هادرز-الگرا، ۲۰۲۲)، ملاک اولیه انتخاب تصاویر استفاده از موارد مرتبط با فرهنگ ایرانی و یا فرهنگ‌های مشابه بود. بنابراین در این گام چهره‌هایی که تفاوتی زیادی با چهره ایرانی داشتند ازجمله سیاه‌پوست‌ها و چهره‌های متعلق به فرهنگ‌های شرق دور (چشم‌بادامی‌ها) حذف شدند. ملاک دوم در انتخاب تصاویر، داشتن نمره دست‌کم ۸ از ۱۰ در مقیاس «ارتباط با دل‌بستگی» و زیرمقیاس‌های آن بود. ملاک سوم مربوط به گزینش تصاویر از حیث ظرفیت هیجانی بود. مطابق با دیدگاه کاستر و همکاران (۲۰۰۵) چنانچه تمام محرک‌ها در حد نهایی ناخوشایندی قرار گیرند، احتمالاً واکنش اغلب شرکت‌کنندگان به آن یکسان خواهد بود چون محرک بسیار

² visual search test

¹ life experience questionnaire

شکل ۱. یک نمونه از کوشش‌های آزمایشی آزمون جست‌وجوی دیداری که در آن شرکت‌کننده می‌بایست با حداکثر سرعت و دقت، تصویر هدف (سمت راست) را در ماتریس نه‌گانه (۸ تصویر خنثی و ۱ تصویر هدف) با کلیک روی آن مشخص می‌کرد.

نتایج

است. مطابق با این جدول، بین سوگیری توجه با مراقبت مادرانه ($t=23, P<0.05$) و محافظت پدرانه ($t=19, P<0.05$) رابطه معنادار وجود دارد. از سوی دیگر، رابطه میان سوگیری توجه با غفلت ($t=34, P<0.05$) و آزار هیجانی ($t=31, P<0.05$) نیز معنادار است.

یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش شامل مؤلفه‌های پیوند والدینی، غفلت و آزار عاطفی و سوگیری توجه در جدول ۱ ارائه شده است.

در جدول ۲ ضریب هم‌بستگی بین سوگیری توجه و ابعاد پیوند والدینی و نیز بدرفتاری‌های عاطفی دوران کودکی قابل مشاهده

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	تعداد
۳۲/۴۰	۳/۸۷	۲۳	۳۸	۲۲۸
۳۰/۹۹	۳/۹۳	۲۲	۳۹	۲۲۸
۲۸/۲۴	۳/۰۳	۲۱	۳۳	۲۲۸
۳۳/۵۳	۲/۲۲	۲۸	۳۸	۲۲۸
۱۸/۱۱	۵/۰۴	۸/۰۲	۲۸/۰۲	۱۲۸
۱۰/۶۳	۲/۹۰	۶/۲۰	۱۵/۲۰	۱۲۸
۲۴۴/۹۸	۰/۱۳	۲۰/۱۳	۶۲۳/۵	۲۲۸

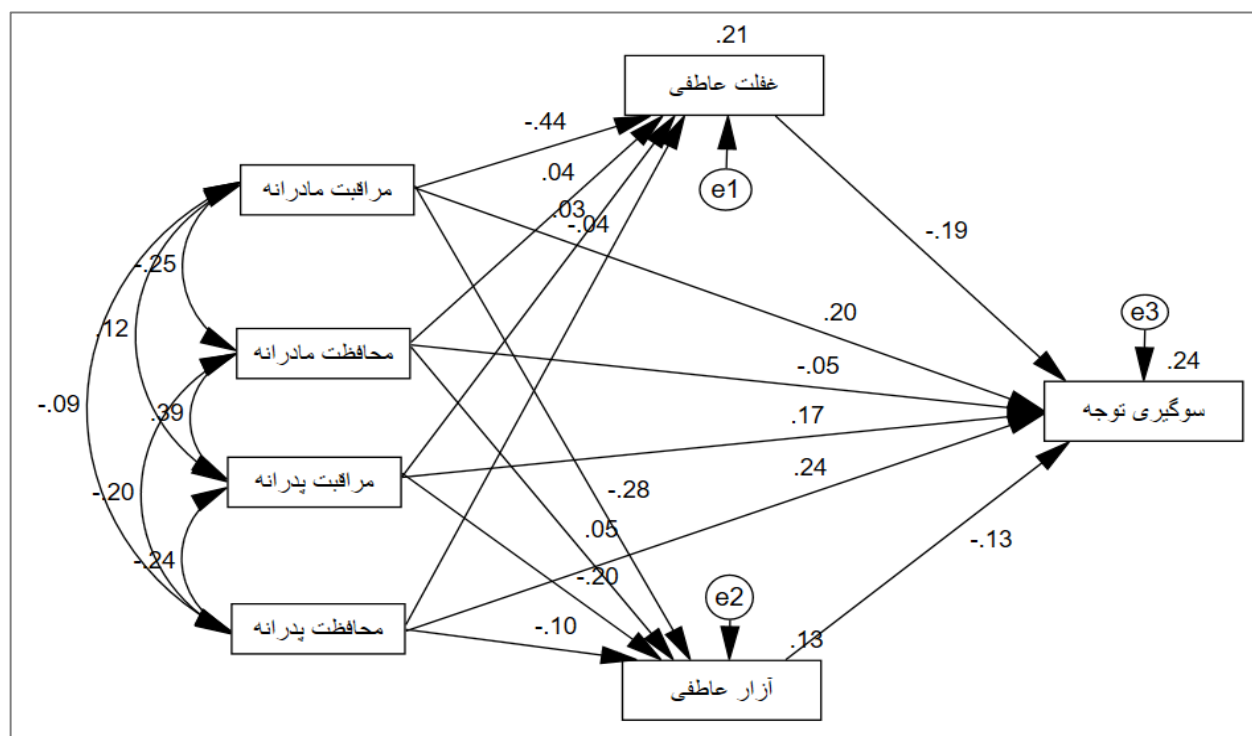
جدول ۲. ماتریس هم‌بستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	سوگیری توجه	مراقبت مادرانه	محافظت مادرانه	مراقبت پدرانه	محافظت پدرانه	آزار هیجانی	غفلت
سوگیری توجه	-						
مراقبت مادرانه	۰/۳۳**	-					
محافظت مادرانه	-۰/۱۲	-۰/۲۵**	-				
مراقبت پدرانه	۰/۱۴	۰/۱۲	۰/۳۸**	-			
محافظت پدرانه	۰/۱۹*	-۰/۱۰	-۰/۱۹*	۰/۲۳**	-		
آزار هیجانی	۰/۳۱**	۰/۳۰**	۰/۰۶	۰/۱۹*	۰/۰۳	-	
غفلت	۰/۳۴**	۰/۴۴**	۰/۱۷	۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۴۰**	-

*معناداری در سطح ۰/۰۱ و **معناداری در سطح ۰/۰۵

مستقیم، غیرمستقیم و همچنین اثرات کل ابعاد پیوند والدینی بر سوگیری توجه در جدول ۳ ارائه شده است.

به منظور بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم ابعاد پیوند والدینی بر سوگیری توجه از تحلیل مسیر استفاده شد. اثرات

شکل ۲. مدل نهایی تحلیل مسیر برای بررسی رابطه پیوند والدینی با سوگیری توجه، با نقش میانجی گر غفلت و آزار عاطفی

جدول ۳. اثرات مستقیم، غیرمستقیم (نقش واسطه ای غفلت عاطفی)، کل و واریانس تبیین شده متغیرها

اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	واریانس تبیین شده
کنترلگری مادرانه	-۲/۵۵	-۱/۷۵۰	-۰/۵۰
مراقبت مادرانه	۱۱/۱۳**	۶/۷۸*	۴/۳۵**
کنترلگری پدرانه	۱۵/۵۸**	۱۴/۳۵**	۱/۲۳
مراقبت پدرانه	۸/۳۶*	۷/۴۵*	۰/۹۱۲

*معناداری در سطح ۰/۰۱ و **معناداری در سطح ۰/۰۵

ابعاد کنترلگری مادرانه ($\beta = -0.50, P = 0.043$)، مراقبت پدرانه ($\beta = 0.912, P = 0.047$) و کنترلگری پدرانه ($\beta = 1.23, P = 0.035$) بر سوگیری توجه معنی دار نیست. بر این مبنا به طور خلاصه می توان گفت که بعد مراقبت مادرانه پیوند والدینی هم به طور مستقیم و هم غیرمستقیم و به واسطه غفلت و آزار عاطفی بر سوگیری توجه تأثیرگذار است و متغیرهای پیش بین و میانجیگر در مجموع ۲۴ درصد از واریانس سوگیری توجه را تبیین می کنند.

بحث

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه ابعاد پیوند والدینی و سوگیری توجه به تصاویر مرتبط با دل بستگی با توجه به نقش میانجیگر بدرفتاری های عاطفی دوران کودکی (آزار هیجانی و

با توجه به نتایج جدول ۳ و شکل ۲، اثر کل ابعاد مراقبت مادرانه ($\beta = 11.13, P < 0.01$)، کنترلگری پدرانه ($\beta = 15.58, P < 0.01$) و مراقبت پدرانه ($\beta = 8.36, P < 0.05$) بر سوگیری توجه از نظر آماری معنی دار است. اما اثرات کل بعد کنترل مادرانه پیوند والدینی ($\beta = -2.55, P = 0.048$) بر سوگیری توجه معنی دار نیست. اثرات مستقیم ابعاد مراقبت مادرانه ($\beta = 6.78, P < 0.05$)، کنترلگری پدرانه ($\beta = 14.35, P < 0.01$) و مراقبت پدرانه ($\beta = 7.45, P < 0.05$) بر سوگیری توجه از نظر آماری معنی دار است، در حالی که اثر مستقیم مؤلفه کنترلگری مادرانه بر سوگیری توجه ($\beta = 0.58, P = 0.58$)، به لحاظ آماری معنی دار نیست. از ابعاد پیوند والدینی، اثرات غیرمستقیم مراقبت مادرانه بر سوگیری توجه ($\beta = -1.75, P < 0.01$)، از نظر آماری معنی دار است؛ در حالی که اثرات غیرمستقیم

غفلت) انجام شد. یافته‌ها نشان داد که زیرمقیاس مراقبت مادرانه با سوگیری توجه به تصاویر دل‌بستگی رابطه مستقیم و معنادار دارد. سطوح بالای مراقبت مادر معمولاً با رشد عاطفی مثبت و الگوهای ایمن دل‌بستگی همراه است (فورسی^۱ و همکاران، ۲۰۲۳). زمانی که مادر مهرورزی، پاسخ‌گویی و حمایت عاطفی لازم را فراهم سازد، کودک بیشتر احتمال دارد که یک الگوی کاری درونی ایمن از روابط شکل دهد. برخی مطالعات (گیب، اونز و بریک^۲، ۲۰۲۳) نشان داده‌اند که این مدل ایمن در فرایندهای توجه تجلی می‌یابد؛ به‌طوری که این افراد تمایل دارند به‌طور خاص به محرک‌های مرتبط با دل‌بستگی، مانند تصاویر والدین یا نزدیکان، توجه بیشتری نشان دهند که نشان‌دهنده احساس راحتی و امنیت در روابط نزدیک است. مطالعه جینانی و همکاران (۲۰۲۴) نشان داد میزان توجه مادران به چهره کودک تحت‌تأثیر تجارب اولیه از پیوند با والدین خود در کودکی است. بدین ترتیب تجربه عواطف گرم و مراقبت عاطفی پایدار اثر معناداری بر پردازش تسهیل‌یافته‌تر محرک‌های مرتبط با رابطه دارد.

در تفسیر این یافته می‌توان گفت مراقبت مادر به سوگیری توجه سازگارانهای منجر می‌شود که در آن کودک به‌طور حساس به محرک‌های مرتبط با دل‌بستگی توجه می‌کند بدون اینکه دچار برانگیختگی یا اجتناب بیش از حد شود. این نظام توجهی متعادل و انعطاف‌پذیر به پردازش هیجانی سالم و شایستگی اجتماعی کمک می‌کند و به فرد اجازه می‌دهد روابط موفق‌تری داشته باشد. بنابراین، مراقبت بالای مادر معمولاً با توجه متمرکز و سازنده به سمت محرک‌های عاطفی مهم، ازجمله تصاویر مرتبط با دل‌بستگی مرتبط است.

پیرامون نقش میانجیگر بدرفتاری‌های عاطفی، نتایج نشان داد که نادیده‌انگاری و آزار هیجانی مسیر میانجی معناداری در رابطه میان مراقبت مادرانه و سوگیری توجه به محرک‌های دل‌بستگی ایجاد می‌کنند. این یافته با چهارچوب نظری دل‌بستگی و مدل‌های پردازش هیجانی اولیه سازگار است. براساس دیدگاه دل‌بستگی (بالبی، ۱۹۸۴)، تجارب اولیه با مراقبان، مبنای شکل‌گیری الگوهای کاری درونی از خود و دیگری است؛ زمانی که مادر رفتار مراقبتی گرم، پاسخ‌گو و پیش‌بینی‌پذیر دارد، کودک احساس امنیت و ارزشمندی می‌کند و می‌تواند هیجانات منفی را تنظیم کرده و توجه خود را به‌طور انعطاف‌پذیر بر محیط متمرکز کند (فرالی، ۲۰۱۹). در مقابل، تجربه نادیده‌انگاری یا آزار هیجانی، نشانگر فقدان تنظیم هیجانی توسط والد است و موجب می‌شود کودک الگوهای پردازش اطلاعاتی سوگیرانه‌ای نسبت به محرک‌های تهدیدزا یا طردکننده پرورش دهد (سیمون و همکاران، ۲۰۲۴). تحقیقات نشان می‌دهد افرادی که سابقه سوءرفتار عاطفی دارند، معمولاً روی‌گردانی از محرک‌های تهدیدآمیز را نشان می‌دهند و این راهبرد ممکن است

به‌عنوان یک روش مقابله‌ای برای محافظت در برابر ناراحتی عاطفی عمل کند (ایفلند و هالوگ^۳، ۲۰۲۲). این اجتناب به‌نوبه خود می‌تواند پردازش و بازشناسی هیجان را مختل کرده و منجر به دشواری در ایجاد پیوندهای ایمن در بزرگسالی شود. نادیده‌انگاری در واقع به‌معنای شکست مزمن در بازتاب و پاسخ‌گویی عاطفی است و با سردرگمی در بازشناسی انواع هیجان‌ها رابطه دارد (لتکیوویچ^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). این شرایط سبب می‌شود سیستم مراقبتی کودک در حالت هشدار مزمن باقی بماند؛ در نتیجه، در بزرگسالی، فرد از محرک‌هایی که با تهدید رابطه یا طرد هیجانی مرتبط‌اند، اجتناب می‌کند. گرچه این مطالعات به دل‌بستگی مربوط نبوده اما می‌توان فرض کرد که غفلت از سوی والدین منجر به اجتناب، ناامیدی و بی‌زاری بالایی از اطلاعات مرتبط با دل‌بستگی می‌شود. از این منظر، نادیده‌انگاری و آزار نه صرفاً رویدادهای محیطی، بلکه تجربه‌های شکل‌دهنده سازمان هیجانی و شناختی سیستم دل‌بستگی هستند.

مطابق با مدل معرفی‌شده، وقتی میزان مراقبت مادرانه بالا باشد، احتمال تجربه نادیده‌انگاری و آزار هیجانی کاهش یافته و این خود موجب کاهش سوگیری توجه نسبت به نشانه‌های تهدید یا طرد می‌شود. این مسیر نشان می‌دهد که کیفیت مراقبت مادرانه از طریق حفاظت هیجانی، نقش تنظیم‌کننده‌ای بر تخصیص منابع توجه به اطلاعات مرتبط با دل‌بستگی دارد. بیان ساده‌تر، تجربه مراقبت یاریگر و حساس مادر، نوعی فیلتر هیجانی سالم ایجاد می‌کند که مانع از شکل‌گیری سوگیری منفی در پردازش روابط دل‌بستگی می‌شود.

از سوی دیگر، در این پژوهش میانجی‌گری نادیده‌انگاری و آزار هیجانی برای سایر ابعاد پیوند والدینی ازجمله مراقبت پدرانه معنی‌دار نبود. این یافته می‌تواند بیانگر تفاوت‌های نقش والدین در نظام دل‌بستگی اولیه باشد. نقش پدر و مادر در دل‌بستگی کودک در بسیاری جنبه‌ها مکمل و در برخی کارکردها متمایز است. پژوهش‌های کلاسیک نشان می‌دهد که مادر معمولاً منبع اصلی آرام‌سازی، مراقبت حساس و تنظیم هیجان اولیه است و این حساسیت با شکل‌گیری دل‌بستگی ایمن پیوند مستقیم دارد (بالبی، ۱۹۸۲). در مقابل، رابطه پدر-کودک بیشتر با فعال‌سازی نظام کاوش، بازی‌های چالشی و تقویت تاب‌آوری هیجانی در موقعیت‌های پرتحرک شناخته می‌شود. مطابق شواهد موجود، مشارکت پدرانه در تعامل‌های بازی‌محور و تنظیم هیجان، پیامدهای مستقل و افزوده‌ای بر رشد اجتماعی-هیجانی کودک دارد (کابرا و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین یافته‌های علوم اعصاب اجتماعی حاکی است که هماهنگی زیستی-رفتاری والد-کودک با الگوهای متفاوتی در مادر و پدر بروز می‌کند؛ به‌گونه‌ای که مادر بیشتر در

³ Iffland & Hahlweg⁴ Letkiewicz¹ Forresi² Gibb, Owens & Brick

الگوهای شناختی-هیجانی ناپایدار درآمده و در پردازش اطلاعات دل‌بستگی اختلال ایجاد می‌کند. پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود. استفاده از برخی تصاویر متعلق به فرهنگ‌های غیرایرانی می‌تواند بر پردازش اطلاعات و در نتیجه دقت یافته‌ها اثر بگذارد؛ از این رو، بهره‌گیری از بانک تصاویر کاملاً بومی در مطالعات آینده توصیه می‌شود. جز این، در مطالعه حاضر زمان پاسخ به تصاویر، در سطح فراآستانه ارزیابی شد. احتمالاً مقایسه سطح زیرآستانه (۳۰۰ میلی ثانیه) و فراآستانه می‌تواند حاوی اطلاعات بیشتری از پردازش اطلاعات دل‌بستگی‌محور باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی این مورد در نظر گرفته شود.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله نویسندگان از تمامی شرکت‌کنندگان در مطالعه سپاس‌گزاری می‌کنند.

تضاد منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند که هیچ‌گونه تضاد منافی در این پژوهش وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش برگرفته از رساله دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز است و مطابق با اصول اخلاقی پژوهش‌های انسانی و با کد IR.IAU.TABRIZ.REC.1402.448 در کمیته تخصصی اخلاق دانشگاه آزاد مورد تأیید قرار گرفته است. همه شرکت‌کنندگان با آگاهی کامل و پس از امضای رضایت‌نامه، در مطالعه شرکت کردند.

حمایت مالی

این مطالعه بدون دریافت هیچ‌گونه کمک مالی از مؤسسه یا سازمانی انجام شده است.

هم‌نوسانی هیجانی و مراقبت تسکین‌دهنده نقش دارد و پدر در الگوهای برانگیختگی-کاوش فعال‌تر است (فلدمن، ۲۰۱۵).

علاوه‌براین، محافظت بیش از حد مادر و پدر، به‌عنوان یک رفتار والدینی که با نگرش‌های مداخله‌گر و کنترل‌کننده همراه است، اثری بر رابطه پیوند والدینی و سوگیری توجه نداشت. محافظت بیش از حد می‌تواند خودمختاری کودک را محدود سازد و شرایطی همراه با اضطراب یا عدم قطعیت در مورد روابط ایجاد نماید. چنین تجربیاتی می‌تواند منجر به الگوهای دل‌بستگی نایمن، از جمله سبک‌های اضطرابی یا اجتنابی شود که باعث ایجاد تغییر در سوگیری توجه خواهد شد (توسکانا^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). گویی محافظت و کنترلگری بیش از اندازه با تکرار زیاد طی فرایند تحول، یک الگوی توجهی مقاوم شکل می‌دهد، در نتیجه افرادی که تجربه محافظت بیش از حد پدر را داشته‌اند، ممکن است در پردازش محرک‌های مرتبط با دل‌بستگی، به‌طور کلی از این نشانه‌ها اجتناب کنند تا ناراحتی عاطفی را کاهش دهند. این الگوی توجه نامناسب می‌تواند تحول کارآمد تنظیم عواطف و اعتماد به روابط را مختل نماید. یافته‌های این بخش با یک فراتحلیل در زمینه نقش‌های والدینی همخوانی دارد. نتایج این مطالعه نشان داد درحالی‌که مراقبت مادر به‌طور عمده پیش‌بینی‌کننده سازگاری مثبت و الگوهای توجه ایمن است، محافظت بیش از حد بیشتر با علائم درونی‌سازی و سوگیری توجهی ناکارآمد مرتبط است (اماتو، ۲۰۲۳).

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌ها می‌توان گفت مراقبت مادرانه، با ایجاد احساس ایمنی به شکل‌گیری الگوی توجهی متعادل کمک می‌کند. در مقابل، نادیده‌انگاری و آزار هیجانی با تضعیف پیوند ایمن به‌صورت

REFERENCES

- Amato PR. Associations between paternal versus maternal parenting behaviors and child and adolescent internalizing problems: a systematic review and meta-analysis. *Dev Rev.* 2023. DOI: 10.1016/j.cpr.2023.102339
- Behzadi B, Parker G. A Persian version of the parental bonding instrument: factor structure and psychometric properties. *Psychiatry Res.* 2015;225(3):580-587. DOI: 10.1016/j.psychres.2014.11.042
- Bowlby J. Attachment and loss: Vol. 2. Separation: anxiety and anger. New York: Basic Books; 1973. Link
- Bowlby J. Attachment and loss: retrospect and prospect. *Am J Orthopsychiatry.* 1982;52(4):664-678. DOI: 10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Cabrera NJ, Volling BL, Barr R. Fathers are parents, too! Widening the lens on parenting for children's development. *Child Dev Perspect.* 2018;12(3):152-157. Link
- Cisler JM, Bacon AK, Williams NL. Phenomenological characteristics of attentional biases towards threat: a critical review. *Cogn Ther Res.* 2009;33:221-234. DOI: 10.1007/s10608-007-9161-y

- Dewitte M, De Houwer J. Adult attachment and attention to positive and negative emotional face expressions. *J Res Pers.* 2008;42(2):498-505. Link
- Doucet G, Kruse JA, Hamlin N, Peyrin C, Poirel N. Neural correlates underlying local and global processing during visual search across adulthood. *PLoS One.* 2024;19(6):e0303796. DOI: 10.1371/journal.pone.0303796
- Dykas MJ, Woodhouse SS, Jones JD, Cassidy J. Attachment-related biases in adolescents' memory. *Child Dev.* 2014;85(6):2185-2201. DOI: 10.1111/cdev.12268
- Edelstein RS, Gillath O. Avoiding interference: adult attachment and emotional processing biases. *Pers Soc Psychol Bull.* 2008;34(2):171-181. DOI: 10.1177/0146167207310024
- Farazmand Sh, Mohammadkhani P, Pourshahbaz A, Dolatshahi B. The role of sources of emotional maltreatment in childhood in predicting conditional and unconditional maladaptive schemas in adulthood. *Thought Behav Clin Psychol.* 2017;11(44):37-46. Link
- Feldman R. Sensitive periods in human social development: new insights from research on oxytocin, synchrony, and high-

¹ Toscano

- risk parenting. *Dev Psychopathol.* 2015;27(2):369-395. DOI: [10.1017/s0954579415000048](https://doi.org/10.1017/s0954579415000048)
13. Forresi B, Giani L, Scaini S, Nicolais G, Caputi M. The mediation of care and overprotection between parent-adolescent conflicts and adolescents' psychological difficulties during the COVID-19 pandemic: which role for fathers? *Int J Environ Res Public Health.* 2023. DOI: [10.3390/ijerph20031957](https://doi.org/10.3390/ijerph20031957)
 14. Fraley RC. Attachment in adulthood: recent developments, emerging debates, and future directions. *Annu Rev Psychol.* 2019;70(1):401-422. DOI: [10.1146/annurev-psych-010418-102813](https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102813)
 15. Gemignani M, Giannotti M, Rigo P, De Falco S. Attentional bias to infant faces might be associated with previous care experiences and involvement in childcare in same-sex mothers. *J Clin Health Psychol.* 2024;24(1):100419. DOI: [10.1016/j.jchp.2023.100419](https://doi.org/10.1016/j.jchp.2023.100419)
 16. Gibb BE, Alloy LB, Abramson LY, Rose DT, Whitehouse WG, Donovan P, et al. History of childhood maltreatment, negative cognitive styles, and episodes of depression in adulthood. *Cogn Ther Res.* 2001;25(4):425-446. [Link](#)
 17. Gibb BE, Owens M, Brick LA. Attentional biases for sad faces in offspring of mothers with a history of major depression: trajectories of change from childhood to adolescence. *J Child Psychol Psychiatry.* 2023;64(6):859-867. DOI: [10.1111/jcpp.13740](https://doi.org/10.1111/jcpp.13740)
 18. Gillath O, Karantzas GC, Romano D, Karantzas KM. Attachment security priming: a meta-analysis. *Pers Soc Psychol Rev.* 2022;26(3):183-241. DOI: [10.1177/10888683211054592](https://doi.org/10.1177/10888683211054592)
 19. Godbout N, Daspe ME, Runtz M, Cyr G, Briere J. Childhood maltreatment, attachment, and borderline personality-related symptoms: gender-specific structural equation models. *Psychol Trauma.* 2019;11(1):90-98. DOI: [10.1037/tra0000403](https://doi.org/10.1037/tra0000403)
 20. Hadders-Algra M. Human face and gaze perception is highly context specific and involves bottom-up and top-down neural processing. *Neurosci Biobehav Rev.* 2022;132:304-323. DOI: [10.1016/j.neubiorev.2021.11.042](https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.11.042)
 21. Iffland B, Hahlweg K. Attentional biases in individuals with a history of emotional maltreatment: a systematic review. *J Child Psychol Psychiatry.* 2022;63(3):245-258. [Link](#)
 22. Koster EHW, Verschuere B, Crombez G, Van Damme S. Time-course of attention for threatening pictures in high and low trait anxiety. *Behav Res Ther.* 2005;43(8):1087-1098. DOI: [10.1016/j.brat.2004.08.004](https://doi.org/10.1016/j.brat.2004.08.004)
 23. Lang PJ, Bradley MM, Cuthbert BN. International affective picture system (IAPS): affective ratings of pictures and instruction manual. Technical Report A-6. Gainesville (FL): University of Florida; 2005. [Link](#)
 24. Letkiewicz AM, Siltan RL, Mimnaugh KJ, Miller GA, Heller W, Fisher J, et al. Childhood abuse history and attention bias in adults. *Psychophysiology.* 2020;57(10):e13627. DOI: [10.1111/psyp.13627](https://doi.org/10.1111/psyp.13627)
 25. Maleki G, Mazaheri MA, Dehghani M. Construction and validation of Dot-Probe test for measurement of selective attention toward attachment-related pictures. *J Psychol.* 2013. [Link](#)
 26. Nuijs MD, Larsen H, Bögels SM, Wiers RW, Salemink E. Context matters: the role of subjective arousal during attentional bias modification targeting socially anxious students. *J Behav Ther Exp Psychiatry.* 2020;68:101545. DOI: [10.1016/j.jbtep.2019.101545](https://doi.org/10.1016/j.jbtep.2019.101545)
 27. Öhman A, Lundqvist D, Esteves F. The face in the crowd revisited: a threat advantage with schematic stimuli. *J Pers Soc Psychol.* 2001;80(3):381-396. DOI: [10.1037/0022-3514.80.3.381](https://doi.org/10.1037/0022-3514.80.3.381)
 28. Osgood CE. Dimensionality of the semantic space for communication via facial expressions. *Scand J Psychol.* 1966;7(1):1-30. DOI: [10.1111/j.1467-9450.1966.tb01334.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.1966.tb01334.x)
 29. Parker G, Tupling H, Brown LB. A parental bonding instrument. *Br J Med Psychol.* 1979;52(1):1-10. [Link](#)
 30. Rellecke J, Palazova M, Sommer W, Schacht A. On the automaticity of emotion processing in words and faces: event-related brain potentials evidence from a superficial task. *Brain Cogn.* 2011;77(1):23-32. DOI: [10.1016/j.bandc.2011.07.001](https://doi.org/10.1016/j.bandc.2011.07.001)
 31. Simon E, Raats M, Erens B. Neglecting the impact of childhood neglect: a scoping review of the relation between child neglect and emotion regulation in adulthood. *Child Abuse Negl.* 2024;153:106802. DOI: [10.1016/j.chiabu.2024.106802](https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106802)
 32. Szymanska M, Comte A, Tio G, Vidal C, Monnin J, Smith CC, et al. The Besançon affective picture set-adult (BAPS-Adult): development and validation. *Psychiatry Res.* 2019;271:31-38. DOI: [10.1016/j.psychres.2018.11.005](https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.11.005)
 33. Toscano C, Soares I, Baptista J, Moutinho V, Rippe RC, Mesman J. Maternal and paternal overprotection of children born preterm: relations to child and parental factors. *J Fam Psychol.* 2022;36(2):312-322. DOI: [10.1037/fam0000848](https://doi.org/10.1037/fam0000848)
 34. Vuilleumier P, Huang YM. Emotional attention: uncovering the mechanisms of affective biases in perception. *Curr Dir Psychol Sci.* 2009;18(3):148-152. [Link](#)
 35. Xiao Z, Baldwin MM, Wong SC, Obsuth I, Meinck F, Murray AL. The impact of childhood psychological maltreatment on mental health outcomes in adulthood: a systematic review and meta-analysis. *Trauma Violence Abuse.* 2023;24(5):3049-3064. DOI: [10.1177/15248380221122816](https://doi.org/10.1177/15248380221122816)